



Juntos transformemos
Yucatán
GOBIERNO DEL ESTADO

IPEDEY
INSTITUTO PARA LA INCLUSIÓN
DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD
DEL ESTADO DE YUCATÁN



ÁANALTE' UTI'AL U TÁAN ÓOLTA'AL TULÁAKAL MÁAK MEJEN NUUMTAKO'OB



Sutts'iibta'ab tumen:

Rosa María Couoh Pool
José Cipriano Dzib Uitzil
Didier Argelio Chan Quijano

Mérida, Yucatán, México. Diciembre 2020

BA'AXO'OB YAAN ICHIL LE ÁANALTE'A'

U chúumbal meyaj.....	3
Nuumil yéetel máako'ob mejen nuumtako'ob.....	4
T'aan tu'ux ku táakpajal tuláakal máak yéetel xan uti'al ma' u péech' óolta'al	5
Ba'ax u k'áat u ya'al le jejeláas t'aano'ob yaan u yilo'ob yéetel le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al máako'obo'.....	6
Ba'alo'ob meetik u talantal	8
Ba'alo'ob unaj u tsaypachta'al kéen meeta'ak ba'alo'ob uti'al k'a'abetkuunsbil tumen je'en máaxake'	9
Nu'ukbesajilo'ob uti'al u táan óolta'al tuláakal máak	10
a) U táan óolta'al máak tu beel - U táan óolta'al máak bey ma'atáan u péeksik junxóot' u wíinkilale' - U táan óolta'al máak mejen kóoktako'ob - U táan óolta'al máak ma' sáasil u paakato'obi' - U táan óolta'al máak xaan u na'atik wa ba'ax - U táan óolta'al máak ku téetek k'éexel u yóol b) Kúuchilo'ob	
Ba'alo'ob k'a'abet u yantal ichil le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al tuláakal máako'ob	14
Tu'ux ch'a'ab le tuukulo'oba'	23





U CHÚUMBAL MEYAJ

Le u tuukulil le meyaj tu'ux ku táakbesa'al tuláakal máak ichil le táan óolalo'ob k'a'abet ti' tuláakal máak mejen nuumtako'obo', ku kaxtik u meeta'al jejeláas meyajo'ob, tu'ux ku ts'aabal k'aj óolalo'ob yéetel ma' u yantal péech' óolal ti' mejen nuumo'ob; le je'ela', ku kaxtik xan u xu'ulsa'al le jejeláas ba'alo'ob ma' tu beel yaniko' yo'olal ma' u ch'a' óolta'al.

Táan u ts'aabal k'aj óoltbil le áanalte'a' uti'al u k'aj óolta'al le jejeláas meyajo'ob uti'al u táakbesa'al tuláakal máak yéetel uti'al u táan óolta'al máak mejen nuumtako'ob, le meyaja' ku yúuchul tumen ku k'áatik le Convención tu yóok'lal u Derechos le Máako'ob mejen nuumtako'obo', beyxan le Agenda 2030 uti'al Desarrollo Sostenible Yéetel xan le Ley uti'al u kanáanta'al u derechos le máaxo'ob mejen nuumtako'ob way Yucatane', yéetel xane', le je'ela' ku yúuchul tumen kik meyaj uti'al kaaj.

Nuumil yéetel máako'ob mejen nuumtako'ob

1. Nuumil: ku ye'esk'ajal tu kuxtal máak yaan wa ba'ax mix táan u béeytal u meetik je'el bix u láak' máako'obe'.

2. Máak chan nuum: leti' le máaxo'ob mix táan u páajtal u péeksik u wíinkilalo'ob, ma' jach jéets'el u tuukulo'obi', péeknaja'an u na'ato'ob wa xan mejen tooto'ob, mejen ch'óopo'ob wa mejen kóoko'ob mantats', le meetike' mix táan u béeytal u táakpajalo'ob ti' u jeel jejeláas ba'alo'ob je'el bix u láak' máako'obe'.





T'aan tu'ux ku táakpajal tuláakal máak yéetel xan uti'al ma' u péech' óolta'al

1. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': Máak chan nuum.

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': máak nuum, máak mix táan u xiimbal, máak mix táan u béeytal u meyaj, máak mina'an u muuk', máako'ob jela'antako'ob, máak k'oja'an wa máak nuumchaja'an.

2. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': Máak ma' sáasil u paakati'.

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkuunsa'alo' leti' le je'ela": máak ch'óop.

3. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': máako'ob mix táan u páajtal u péeksik u wíinkilalo'ob.

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': máak nuum, máak mina'an u muuk' wa máak mix táan u béeytal u xiimbal, yéetel máak luk'sa'an wa mina'an u xóot' u wíinkilal.

4. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': máak xaan u na'atik wa ba'axo'ob.

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': máak ma' tu yóol yani', saatal óol, ma' na'at.

5. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': máak mix táan u béeytal u yu'ubik t'aan wa chan kóok.

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': máak mix táan u t'aan yéetel máak kóokchaja'an.

6. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': máak chan kaambal u baakel

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': máak peex wa kislu'um.

7. K'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'al le t'aana': máak ku téetek k'éexel u yóol

Le t'aano'ob ma' k'a'ana'an u k'a'abetkúunsa'alo' leti' le je'elo'oba': chokoj pool, saatal óol, ma' tu yóol yani'.



Ba'ax u k'áat u ya'al le jejeláas t'aano'ob yaan u yilo'ob yéetel le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al máako'obo'

1. U táakpajal tuláakal máak je'el tu'uxake': leti' le ba'alo'ob k'a'abet u yantal ichil le jejeláas kúuchilo'obo', bey xan bix u bin u meyajta'al wa ba'axo'ob, u nu'ukulilo'ob meyaj, ts'áaik u páajtalil, ti' tuláakal máak, uti'al u na'ata'al yéetel bix je'el u yúuchul meyaj yéetelo'obe' je'el bix k'a'abete'.

2.- Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al: Leti' tuláakal le k'eexo'ob yéetel nu'ukbesajilo'ob p'atik ma' u yantal keetil wa ba'ax ma' unaji', le meetike' bey k'a'ana'an u yúuchul uti'al u yantal keetil yéetel juntakáalili' kuxtal ichil le máako'ob mejen nuumtako'obo' yéetel xan le ma'o'; beytuno' ku táan óolta'al tuláakal u derechos máak yéetel u jáalk'abilo'ob.

3.- Uti'al ma' u xóot'ol u táakpajal tuláakal máak je'el tu'uxake': ku t'aan tu yóok'lal u páajtalil u yóokol máak, u k'a'abetkuunsik yéetel u béeytal u jóok'ol tu juun je'el tu'uxak chéen ch'a'abil yéetel je'en ba'ax súutukile'. Wa le ba'alo'ob ts'o'ok u máanchi'ita'al mix táan u béeytal u yúuchul tu beelee', ku xóot'ol yéetel ku p'áatal mix táan u páajtal u yóokol tuláakal máak te' kúuchilo'. U bin máak ti' jump'éel kúuchil tak tu láake' ma' k'a'abet u yantal ba'alo'ob mix kúuchilo'ob k'áas jo'oltiki'; beytuno' te' ku chíikpajal u k'a'abetil ma' u xóot'ol u táakpajal tuláakal máak je'el tu'uxake'.

4. U páajtal u múul tsikbal tuláakal máak: t'aano'ob, u yila'al ts'íibo'ob, le Braileo', u xook máak yéetel u tatalak'ab, ts'íib nuuktak u letrasil, dispositivos multimedia chéen ch'a'abil u k'a'abetkuunsa'al; je'elbix xan le ts'íibo', nu'ukulo'ob áantik u yu'uba'al t'aan uts, t'aan chéen ch'a'abil u na'ata'al, u nu'ukulilo'ob t'aan digitalizado yéetel u jeelo'ob, uláak' nu'ukulo'ob wa ba'alob tu'ux ku k'a'amkunsa'al yéetel u nojochkiinsa'al jejeláas ba'alo'ob ts'áaik u páajtalil u múul tsikbal tuláakal máak, ichil le je'elo'oba' te' yaan xan le tecnologías uti'al informacióno' yéetel le ts'áaik u páajtalil u múul tsikbal tuláakal máak chéen ch'a'abilo'.

5. U meeta'al ba'alo'ob uti'al k'a'abetkuunsbil tumen je'en máaxake': kéen meeta'ak nu'ukulo'ob, kúuchilo'ob yéetel meyajobe', k'a'abet u yila'al u béeytal u k'a'abetkuunsa'al tumen je'en máaxake', le je'ela' yóok'sal ma' u yantal u yutkiinsa'al wa u jelbesa'al uti'al u jatslemakil wíinik.



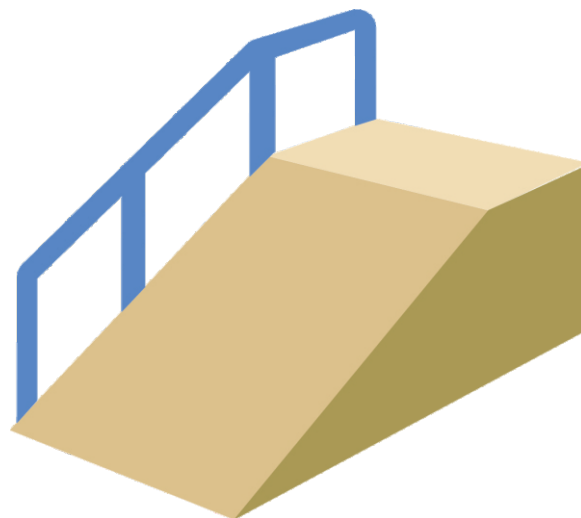
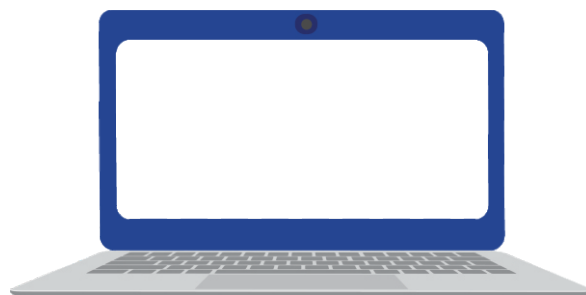
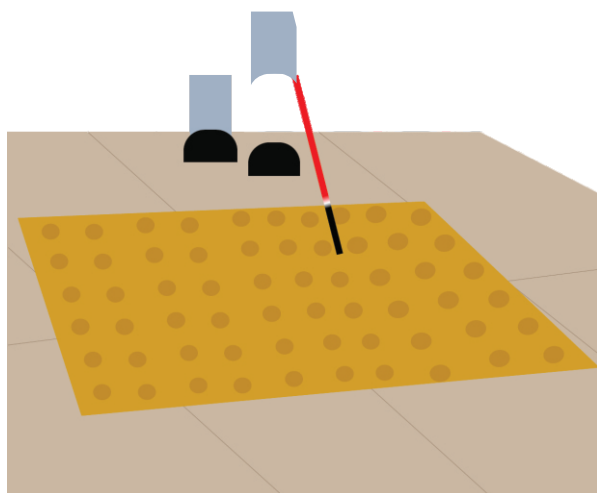
6.- Kúuchilo'ob tu'ux ku máan u kajnáalilo'ob jump'éeel kaaj: ichil le kúuchila' ku bisikubaj kamp'éeel ba'alo'obi':

Ba'alo'ob e'esik jump'éeel tuukul ichil junmúuch' máako'ob, múuch' kuxtal ichil ba'alo'ob kuxa'ano'ob, paklan k'eex yéetel bix u kuxtal máak ichil kaaj.

7.- T'aan: ku táakpajal t'aan, bey xan t'aan yéetel señas mexicana yéetel u láak' bix je'el u yúuchul tsikbalob ma't'aanile'.

8.- Kúuchilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al tumen u kajnáalilo'ob jump'éeel kaaj: u pachil yéetel ichil le kúuchilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al tumen u kajnáalilo'ob jump'éeel kaaj, yano'ob ichil jump'éeel kúuchil público wa privado.

9.- U bin máak ti' jejeláas kúuchilo'ob: Tuláakal máano'ob suuk u meetik máak sáansamal; ichil le je'ela' ku táakpajal ba'ax u k'áat máak, ba'ax k'a'abet ti' yéetel ba'alo'ob yaan ti'ob.



Ba'alo'ob meetik u talantal

1. Ba'alo'ob yaan ich kaaj meetik u talantal leti' tuláakal le ba'alo'ob yano'ob ti' beejo'ob yéetel kúuchilo'ob suuk u k'a'abetkuunsa'al tumen u kajnáalilo'ob jump'éeel kaaj.

2. Ba'alo'ob meeta'an ichil jump'éeel kúuchil meetik u talantal leti' tuláakal le ba'alo'ob yano'ob tujool wa ichil le kúuchilo'ob públicos wa privadoso'.

3. Ba'alo'ob talankúunsik u bin máak ti' transporte leti' le yano'ob te' jejeláas medios ti' transporte ku máano'ob lu'um, ka'an wa ich ja'.

4. Ba'alo'ob talankúunsik u múul tsikbal tuláakal máak leti' tuláakal le ba'alo'ob meetik ma' u páajtal u ya'ala'al yéetel u k'a'amal t'aan ichil le jejeláas medios ti'al comunicación wa xan ti' uláak' medios técnicos ku béeytal u k'ana'ankuunsa'alo'.





Ba'alo'ob unaj u tsaypachta'al kéen meeta'ak ba'alo'ob uti'al k'a'abetkuunsbiltumenje'en máaxake'

1. U k'a'abetkuunsa'al tumen je'en máaxake'. Kéen meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet chéen ch'a'abil u k'a'abetkuunsa'al tumen je'en máaxake', ke'ex mejen nuumo'ob wa ma'.

2. Ku páajtal u meyaj je'en ti' máaxake'. Chéen meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet u páajtal u meyaj ti' u jatslemakil wiinik. bey xan ku ts'áaik u páajtalil u k'a'abetkuunsa'al tumen máak no'oja'ano'obyéetel ts'íika'ano'ob.

3. K'a'abete' chéen ch'a'abil u meyaj. Ken meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet chéen ch'a'abil u na'atal bix u meyaj, ichil le je'ela' ma' k'a'abet u táakpajal wa k'aj óola'an wa jach k'a'abet u ts'áaj óolta'al tumen máax k'a'abetkuunsiki'. Ku tselik ba'alo'ob talan mix k'a'abeti'. Ku tsolik bix k'a'abet u meyaj máak yéetele' chéen ch'a'abil.

4. Séeb ka na'ata'ak ba'ax ku ts'áaik k'aj óoltbil. Ken meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet u paaklan na'atikubaj yéetel le máax k'a'abetkuunsiko', jach je'en tu'ux ka yanake' wa je'en bix yanike'. Jejeláas bix u ts'áaik k'aj óoltbil ba'alo'ob (ilbil,, t'aambil, machbil). Ku ye'esik u jela'anil ichil le ba'ax ku tsolik wa ku ts'áaik k'aj óoltbilo' yéetel le ba'ax yano'ob tu báak' súutulo' (ku k'a'abetkuunsik u boonilo'ob), yéetel u láak' áantajilo'ob ti' máaxo'ob yaan talamil tu paakat yéetel ti'al u yu'ubikt'aan.

5. k'a'abet uts meeta'anil. Ken meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet u meyajta'al tu beel yóok'lal ma' u loobiltik mix máak kex ma' u k'áati' ku ts'áaik tuláakal ba'al tu kúuchil uti'al ma' u loobiltik mix máak (ka yaanak uts, ka náachkuns'a'ak yéetel ka luk'sa'ak tuláakal ba'ax bey je'el u loobile').

6. Ma' k'a'abet ya'ab muuk' ti'i'. Ken meeta'ak jump'éel ba'ale' k'a'abet tu beel yéetel xane' ma' k'a'abet muuk' uti'al u k'a'abetkuunsa'ali', le máax k'a'abetkuunsiko' mix jump'éel muuk' k'a'abet u meetik. Mix k'a'abet u meetik muuk' je'en bix suukil ti'e'.

7. Betak unaj u meeta'al. U jejeláas nuuktakilo'ob yéetel u kóochilo'obe' k'a'abet ti'ibiltak uti'al ka meyajnak tu beel ti' le máax k'a'abetkuunsiko', kex je'en betake', bix yanik yéetel bix u péek. Ku ts'áaik u páajtalil u pakta'al yéetel u ma'achal kex kulukbal wa kex wa'akbal máak. Ku páajtal u ma'achal kex nojoch wa chichan u k'ab máak beey xan wa yaan u muuk' wa mina'an.

Nu'ukbesajilo'ob uti'al u táan óolta'al tuláakal máak

A) U táan óolta'al máak tu beel

Yaan jejeláas nu'ukbesajilo'ob k'aabet u tsaypachta'al u ti'al u táan óolta'al máako'ob mejen nuumtako'ob. Yaan wajayp'éel ichil lelo'oba' ku meyaj ti' tu láakal máak, je'el bix:

1. A we'esikabaj je'el bixeche'.
2. K'aabet u na'atk'ajle' tik láakalo'on láaj wíiniko'on yéetel yaanto'on juntakalili' derechos.
3. Ma' k'aabet a wa'alik t'aano'ob k'aastaki', k'aabet u ya'ala'al: máak chan nuum.
4. K'aabet u yila'al u k'aj óolal máak ma' wa le bix yanik u chan nuumilo'.
5. K'aabet u chíimpóolta'al je'el bix u ye'esikubaj máake'. Tu súutukil u táan óolta'al máak chan nuume' meyajtbil tu beel.
6. Le máako'ob mejen nuumo'obo' ku kuxtalo'ob je'el bix tuláakal máake': yaan u láak'tsilo'ob, ku xooko'ob, ku meyajo'ob, ku meetiko'ob jejeláas keetlan báaxal, ku ye'esiko'ob u tuukulo'ob ti' arte yéetel cultura yéetel u jeel ba'alo'ob.
7. Le máako'ob nuumtako'obo' ku meyajo'ob je'el bix suukil ti' tu láakal máake': ku bo'otiko'ob p'aax, ku bisik u paalalo'ob xook, ku manejartiko'ob coches, ku chaakalo'ob, ku maano'ob, ku meetiko'ob xan trámites yéetel u jeel ba'alo'ob.
8. Ken tsikbalnakech yéetel juntúul máak chan nuume' wa ken a táan óolto'obe' cha' u tsolik le ba'ax u k'áate'.
9. Ma' tsikbal yéetel ma' paktik chéen le máax láak'intik le chan nuumo', tsikbalnen yéetelo'ob.
10. Ma' wiliko'ob wa beyo'ob mejen paalale'.
11. Wa nojoch wíinike' táan óolt je'el bix k'aabete' beyxane' t'an tu k'aaba'.
12. Táan óolt je'el bix tuláakal máake' ma' ch'a'ik óotsilil ti'ob.
13. Táan óolto'ob je'el bix tuláakal máake', tumen wa mix táan a meetik beya' ka we'esike' jela'ano'ob.
14. Ma' cha'antik u xóolte'ob, u muletasob, u silla de ruedaso'ob yéetel u jeelo'ob.
15. Ma we'esik wa jela'an a paktiko'ob. Ma' chíikbesike', wa le máak chan nuumo', jach k'aabet u yáantalo'ob tumen u jeel máak.
16. Táan óolto'ob je'en bix tuláakal máake' kex tumen chan nuum wa ma'.
17. Le máaxo'ob ku meyajo'ob uti'al kaajo' k'aabet u táan óoltiko'ob máak je'el bix k'aabet ti' cada juntúule', lela' uti'al u yúuchul jump'éel ma'alob meyaj.

Beyxane' yaan nu'ubesajilo'ob k'aabet u tsaypachta'al uti'al u táan óolta'al le jejeláas nuumilo'obo', lelo'oba' ku tso'olol te' súutuka':



U táan óolta'al máak bey ma'atáan u péeksik junxóot' u wiinkilale'

- K'a'abet u k'áata'al ti' le máax chan nuumo' wa u k'áat ka' áanta'ak ti' wa ba'ax yéetel bix je'el u yáanta'ale', le je'ela' wa ka wilik mix táan u béeytal u yookol ti' wa tu'ux. Wa ku ya'alik k'a'abet u yáanta'ale' leti' kun a'alik bixij.
- Uti'al a tsikbal yéetel juntúul máak yaan ti' silla de ruedase', k'a'abet a kutaj áaktan ti' wa tu tséel yo'olal keet yanikech yéetel. Lela' uti'al u béeytal a tsikbal tu beel yéetel.
- Ma' jets'ik a aalil mix a péeksik u silla de ruedas juntúul máak chan nuum wa mix táan u ya'alik tech.
- Ma' to'oto'opik juntúul máak chan nuum. Táan óolt tu beel je'el bix k'a'abet ti'e'.
- Ma' péeksik u silla de ruedas juntúul máak mix a machik u k'ab máax istikyaj u xiimbal, yáax k'a'abet u k'áata'al ti' bix je'el u páajtal u yáanta'ale'.
- Ken jo'op'ok a tsikbal yéetel juntúul máak chan nuume' ma' k'a'abet a yantal pachil ti'i, k'a'abet a yantal tu tséel yóok'sal u páajtal u paktikech.
- Wa k'a'abet a na'aksik wa tu'ux juntúul máak chan nuum tu silla de ruedas yane', k'a'abet a chaambel jawk'esik yéetel a tulik jets'eknakil. Beyxane' bik a tiit jach chich.
- Kanáant ma' u jiiltik u yook juntúul máak chan nuum tu silla de ruedas yaan, tumen yane' mix táan u yu'ubik wa táan u jiiltik u yook.

U táan óolta'al máak mejen kóoktako'ob

- Ken jo'op'ok u táan óolta'al juntúul máak mix táan u páajtal u yu'ubik t'aane' k'a'abet u yantal máak áaktan ti' yéetel bey sáasil u paktikeche' uti'al ka béeychajak u xokik bix u péek a chi' yóok'lal u na'atik ba'ax ku ya'ala'al ti'.
- K'a'abetkuunsbil jump'éel t'aan chéen ch'a'abil u na'ata'al.
- Ma' t'aan jach k'a'am, chéen wa k'a'abet ti' le máaxo' ku k'áatik tech.
- Ma' jach tich'ilk'ab u yilej, chéen k'a'abet a tsikbal tu piis je'el bix suukil a tsikbal yéetel u jeel máako'obe'.
- Ma' ka'abet a tusik wa ta na'ataj le ba'ax ku ya'alik juntúul máak chan kóoko', tumen leti'e' je'el u yilike' ma' ta na'ataj ba'ax tu ya'ali'.
- Il a wil wa u yoojel xook. Tumen le je'ela' ku séebkuunsik a na'atikabaj tu yéetel wa ku xokik a tsiib.
- Wa le máax chan kóoko', láak'inta'an tumen juntúul máak áantik t'aane', t'aanen yéetel le máax chan kóoko' ma' yéetel le máax áantiko'.
- Le máako'ob mejen kóoktako'obo' ku na'atikubao'ob yéetel le k'áat chi'oba': ¿Máax?, ¿Ba'ax?, ¿Bixij? Le je'elo'oba' leti' k'a'abet u núuka'al tu beel ken jo'op' a tsikbal yéetelo'ob.

- **U táan óolta'al máak ma' sáasil u paakato'obi'**

- Wa yaan máax láak'intik le máak ma'a sáasil u paakato', teche' tsikbalnen yéetel ma'yéetel le máax láak'intiko'.
- A'al máaxech ti' le máax chan nuumo', yóok'lal u yoojeltik máax yéetel yaan. A'al a k'aaba', ba'ax meyajil ka meetik yéetel tu'ux ka meyaj yéetel bix u k'aaba' le tu'ux yano'.
- K'aabet a wa'alik ti' le máax chan nuumo', ba'ax ken a meyajt te' súutuko' yéetel ba'ax ken a meyajt ken ts'o'okok, je'en bix le je'elo'oba': nika'ajen in ts'íibt máaxech yéetel ba'ax a k'áatej, "Beoraj kin suute', nika'ajen in t'aan le máax ku táan óoltikecho". Le beyo' le máax chan nuumo'yan u yilike' táan u táan óota'al tu beel.
- Ma' ch'enik a t'aan chéen tu yóok'lal a tich'il k'ab, tumen le máax ma' sáasil u paakate' mix' táan u yilik mix u na'atik ba'ax ku ye'esa'al ti' yéetel le tich'il k'abo'.
- Ma' k'aabet a wa'alik t'aano'ob ja'asik u yóol le máax chan nuumo' je'el bix: te'elo' ma', bik lúubukech, wa yaan jump'éel talamil ku náats'al ti' (je'el bix wa yaan jump'éel silla wa jump'éel escalera tu beele'). Mas uts ka wa'al ti'e' je'elen ma' u bin a xiímbal, le je'ela' yóok'lal ma' cha'ik u bin u xiímbal. Ken ts'o'okoke' ka tsolik ti' ba'axten ma' ta ch'a'aj u bini'.
- Ken jo'op'ok a xiímbal yéetel juntúul máak ma' sáasil u paakate' ts'áaj a k'ab ti', ma' teeche ka machik tu k'abi' tumen wa ma'e' je'el u lúubule'. Yaan k'iine' leti'ob machik u keléembal máax láak'intiko'obo'.
- Wa k'aabet a bin tu jeel kúuchil jela'an ti' le tu'ux táan a táan óolta'alo', le máax ma' sáasil u paakato' ma' p'atik tu juunal ti' jump'éel kúuchil jéechk'ab, k'aabet a p'atik ti' jump'éel kúuchil tu'ux ma' u yúuchul loob ti'.
- Ken jo'op' a wa'alik u kutale', k'aabet a machik u k'ab ka' we'es ti' bix yanik le nu'ukul tu'ux kun kutalo'.

- **U táan óolta'al máak xaan u na'atik wa ba'ax**

- Ma' k'aabet a wa'alik mix ba'al jela'an tu yóok'lal juntúul máak chan nuumi' tumen leti'e' je'el u na'atik wa ba'ax ku ya'ala'ale'.
- Ken ts'o'okok a táan óoltik juntúul máak xaan u na'atik wa ba'axe', jach il a wil wa tu na'ataj le ba'ax ta wa'alaj ti'o'.
- Wa yaan máax láak'intik le máak xaan u na'atik wa ba'axo', ma' k'aabet a meetik bey mix táan a ch'a'aj óoltike', k'aabet a t'aan yéetel.
- K'aabet a we'esikabaj yéetel a t'aan chéen ch'a'abil yéetel bey séeb ka na'ata'ake'.
- Táan óolto'ob tu beel je'el bix juntúul nojoch wiínike' yéetel ma' jach ch'a'ik óotsilil ti'ob, k'aabet u táan óolta'alo'ob je'el buka'aj ja'ab yaan ti'obe'.



- **U táan óolta'al máak ku téetek k'éexel u yóol**

- Wa juntúul máak ku téetek k'éexel u yóol ma' táan u tsa'ayal u tsol le ba'ax k'a'abet ti'e', k'a'ana'an a cha'ik u t'aan tak ken béeyak u tsolik le ba'ax k'a'abet ti'e'.
- U'uy ba'ax ku ya'alik juntúul máak ku téetek k'éexel u yóol yéetel núuk ti' tu beel, yóok'lal u yilike' táan a táan óoltik tu beel. Beytuno' mix táan u jáan péek u yóol yéetele' mix táan u téek ch'a'ik saajkil.
- K'a'abet a kaxtik bix a t'aan yéetelo'ob tu jaajil bey ma' tusiko'obe', yóok'lal ma' u p'u'ujulo'ob.
- Wa yaan máax láak'intik le máak ku téetek k'éexel u yóolo', ma' k'a'abet a meetik bey mix táan a ch'a'ajóoltike', k'a'abet a t'aan yéetel.
- K'a'abet a we'esikabaj yéetel a t'aan chéen ch'a'abil yéetel bey séeb ka na'ata'ake'.
- Táan óolto'ob tu beel je'el bix juntúul nojoch wiinike' yéetel ma' jach ch'a'ik óotsilil ti'ob, k'a'abet u táan óolta'alo'ob je'el buka'ajja'abyaan ti'obe'.

B)Kúuchilo'ob

Wa le kúuchilo'ob ma'atáan u ketik u ts'áabal ebeníixo'obe', k'a'abet u meeta'al u láak' joolnajo'ob uti'al u yookol máaki'. Le je'elo'oba' k'a'abet u meyajta'alo'ob je'elbix u tso'olola':

1. K'a'abet u ts'áabal naats' ti' le yáax joolnajo'.

2. Te' yáax joolnajo', k'a'abet u yantal jump'éel ju'un tu'ux ku ye'esa'al le símbolo internacional de accesibilidad (SIA) yéetele' k'a'abet u ye'esik tu'ux k'a'abet u bin máak.

3. Wa k'a'abet u yáanta'al wa máax (uti'al u je'ik jump'éel joolnaje'), k'a'abet u ts'áabal jump'éel timbre yóok'lal u k'áatik áantaj wa k'a'abet ti'. Le je'ela' k'a'ana'an mantats' te'yani'.

4. K'a'abet a yáax cha'ik u péeksikubaj tu juunal juntúul máak chan nuum, ma' k'a'abet a kaxtik kúuchilo'ob náachtaki' mix tu'ux yaan joolnajo'ob k'aalatako'obi' yéetel wa mina'an mixmáak áantiko'ob uti'al u yookolo'obi'.

5. Ma' k'a'abet a ch'úuyik juntúul máak chan nuumi', ku loobiltik u yóol le máaka'.

Uti'al u jel utskiinsa'al le kúuchilo'ob ts'oka'an u meeta'alo'obo', le tu'ux ku yookol máako', k'a'abet u yila'al u ts'áabal tu'ux bey más naats'e', beyxan ma' ya'ab ba'alo'ob k'áatal tu beelile' yéetel xan ka u bis máak le tu'ux más suuk u táan óolta'alo'obo'.

Ba'alo'ob k'a'abet u yantal ichil le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al tuláakal máako'ob

Le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al máako'obo', k'a'abet u jach iliko'ob u yantal jump'éel joolbej tu'ux u yookol le máaxo'ob mejen nuumtako'obo', uti'al u k'a'abetkuunsiko'ob le jejeláas meyajlo'ob ku yúuchul ichil lela'; je'elbix tuláakal máako'obe', kex wa u'ulabo'ob wa u ajmējajilo'ob, bey tu'ux ka táan óolta'ak u betakil u wíinkilal máak je'elbix jets'a'anile'.

Uti'al ka béeyak u yookol juntúul máak chan nuum ichil jump'éel kúuchile', k'a'abet u yila'al ka yanak le je'elo'oba':

- 1. Joolbej:** ka yanak kex chéen jump'éel joobej bey tu'ux ka béeyak u yookol ichil jump'éel edificioe', desde tu joobejil le kúuchilo' tak xan tu estacionamientoil.
- 2. K'a'abet u yantal beejo'ob bey tu'ux ka béeyak u yookol máak ichil le kúuchilo':** le je'ela' uti'al u máan máak ichil u jatslemakil le kúuchilo'.
- 3. K'a'abet u yaantal kúuchilo'ob tu'ux ka béeyak u kéechtikubaj tuláakal máak.**
- 4. Kúuchil kóochtako'ob:** le je'ela' uti'al ka béeyak u yookol le máaxo'ob yaan ti' silla de ruedas ti' kúuchilo'ob tu'ux ku yúuchul cha'an.
- 5. E'esajilo'b ku béeytal u yila'al,** u yu'uba'al yéetel u tatalk'abta'al uti'al u péek máak ichil le kúuchilo'.
- 6. Beej e'esik yéetel tatalk'ab tu'ux u bin máak yéetel tu'ux k'a'abet u yantal péeka'an óolal:** k'a'abet u ye'sa'al ti' máak bey ma' sáasil u paakate' tu'ux k'a'abet u yookol, le je'ela' yéetel jump'éel beej tu'ux ken u na'at yéetel u tatalk'ab tu'ux k'a'abet u bin, le beeja' k'a'abet tak u k'uchul ti' jump'éel kúuchil tu'ux ka béeychajak u táan óolta'al ichil le kúuchila'.

Ku k'áata'al ka meyajta'ak jets'eknakil ichil le kúuchilo'oba', le tu'ux ku béeytal u meyajta'ale', le jejeláas utskinajo'ob ku ya'ala'ala' le je'ela' k'a'abet u bin keet yéetel normatividad yaan tu nojlu'umil México.



a) Kúuchil tu'ux ku máan cocheso'ob

Kúuchilo'ob

Jaatsilo'ob ku bisik jump'éel estacionamiento yaan ich kaaj (kúuchil tu'ux ku yéemel yéetel u na'akal máak tu coche).

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskinsa'al

- Te' yáax joolbej le tu'ux ku máan le cocheso', jach k'a'abet u p'a'atal jump'éel kúuchil uti'al u je'esik u coche máako'ob mejen nuumtako'ob, le je'ela' k'a'abet u yaantal ti' 2.40 metros u kóochil yéetel 6.00 metros u chowakil, beyxan k'a'abet u yaantal jump'éel kúuchil tu'ux u yéemel bey más naats' ti'e' yéetel xan naats' tu ebeniixil le escarpa meeta'an u ti'al u máan le mejen nuumo'obo'. K'a'abet u chiikbejsa'al tu wa'anil yéetel tu k'atalsela'anil je'el bix yéetel u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41, MTA-RA-08), le je'ela' uti'al ka béeyak u séeb péek tuláakal le máaxo'ob k'a'abet ti'e' yéetel xan u kanáanta'al ma' u yúuchul loob mix ti' máak, ka'alikil ti' yaan ichil le kúuchila'.

Oochel



b) Escarpa

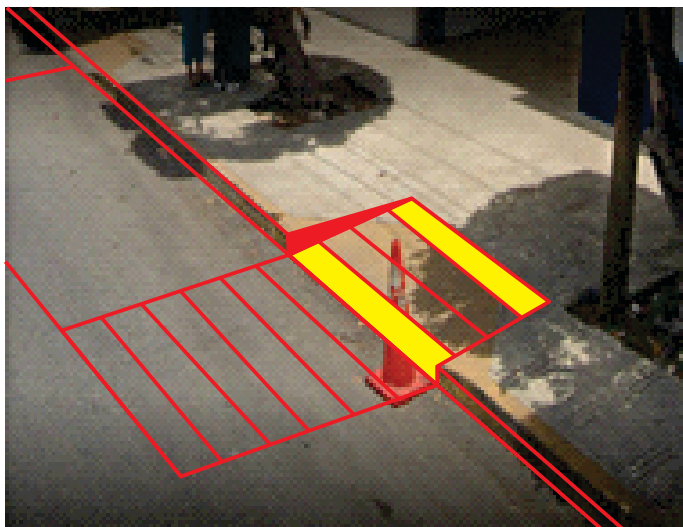
Kúuchilo'ob

U ebeníixil jump'éeel escarpa

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

- Ken meeta'ak jump'éeel ebeníix ti' le escarpao' k'a'abet u ch'a'aj óolta'al le je'elo'oba'.
- U ebeníixile' ma' k'a'abet u máan ti' 6%.
- U kóochile' ma' k'a'abet u yéemel ti' 1.20 metrosi', beeyxan tu'ux bey mina'an talamile'.
- Jump'éeel kúuchil uti'al u jáan je'eel yóolintubaj, le je'ela' k'a'abete' ma' u yéemel ti' 1.50 metros u chowakil (chéen wa k'a'abet).
- U yóok'ole' k'a'abete' ma' jajalkili'.
- U ka'analil u tséele' k'a'abet u bisik tak 0.15 metros. (chéen wa k'a'abet).
- K'a'abet u chíikbejsa'al yéetel u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41, MTA-RA-08).
- K'a'abet u ts'aabal u chan t'o'olil tu'ux ka' tatalak'abta'ak uti'al u ye'esik péeka'an óolal; le je'ela' k'a'abet u bin tu'ux ku chúunul yéetel tak tu'ux ku ts'o'okol le ebeníixo'.
- Le ebeníixo' ma' k'a'abet u yaantal ba'al k'áastiki' yóok'lal u meyaj je'enke'en súutuke' yéetel bey mix máak ka áantajna'ke'.

Oochel





c) Estacionamiento yaan ichil jump'éeel kúuchil

Kúuchilo'ob

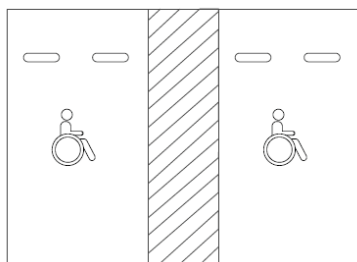
Jaatsilo'ob ku bisik jump'éeel estacionamiento yaan ichil jump'éeel kúuchil.

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskíinsa'al

Wa le kúuchil yaan u estacionamientoilo', k'a'abet u p'a'atal u kúuchil tu'ux ku je'esik u coche máako'ob mejen nuumtako'ob, uti'al ka úuchuk lela' k'a'abet u ch'a'a óolta'al le je'elo'oba':

- K'a'abet u p'a'atal jump'éeel kúuchil tu'ux ku je'esik u coche máako'ob mejen nuumtako'ob ichil cada 10 jump'éelelyaan te' kúuchilo'.
- K'a'abet u yaantal naats' tu'ux ku yookol máak táan óoltbil, bey xan más uts wa naats' ti' le ebeniixo'obo'.
- Wa u jatsaljatsil le estacionamientoo' tséelmantséel meeta'anilo' k'a'abete' 3.80 metros u kóochil yéetel 5.00 metros u chowakil.
- U beejil tu'ux ku máan máak ken éemek tu coche k'a'abete' 1.50 metros u kóochil (ka'ap'éeel jatsaljatsilo'obe' je'el u béeytal u k'a'abetkuunsiko'ob jump'éeelili' beeje').
- U ye'esajilo'obe' k'a'abet u bin tu wa'anil yéetel tu k'ataltse'la'anil, ku bisik xan u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41, MTA-RA-08).
- K'a'abet xan ma' u yaantal mix ba'al k'aastik u séeb máan máaki'.
- Tu yóok'lal le ba'ax meyajil ku meeta'al te' kúuchilo', k'a'abet u yantal tu'ux u yookol yéetel u jóok'ol jejeláas coches, le je'ela' k'a'ana'an náats' yanik tu jolbejil le kúuchilo'; bey ka béeychajak u tsoltal jejeláas cochese': je'el bix coches, camionetas, taxis wa autobuses. Wa xan k'a'abete', ku yantal máak k'amikyéetel k'ubik le cocheso'.

Oochel



#Le jayp'éeel u jatslemakil le estacionamientoo'	# Le buka'aj jatslemakilo'ob k'a'abet u p'a'atal ti' u je'esik u coche máako'ob mejen nuumtako'ob
1 tak 25	1
26 tak 100	4
101 tak 300	7
301 tak 500	9
501 tak 1000	2%
Maanal ti' 1001 jump'éeel	20, yéetel jump'éeel más ti' cada 100 jaatso'ob, maanal ti' 1000.

d) U yookbal máak ichil le kúuchilo'

Kúuchilo'ob

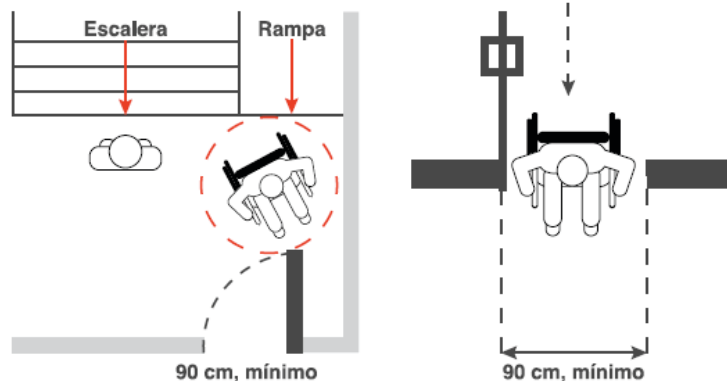
Baalo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

U ebeníixil u yookol máaki'

Wa le kúuchil tu'ux k'a'abet u yookol máako', mas ka'anal kéet le escarpao' k'a'abet u meeta'al jump'éeel u ebeníixil uti'al u yóokol maaki', le je'ela' je'el bix u k'áata'al te'ela':

- U ebeníixile' ma' k'a'abet u máan ti' 6%.
- U kóochile' ma' k'a'abet u yéemel ti' 1.20 metrosi', tu'ux ma' u yantal mix ba'al k'áasjo'oltik u máan máaki'.
- Jump'éeel kúuchil uti'al u jáan je'eel u yóolintubaj, le je'ela' k'a'abete' ma' u yéemel ti' 1.50 metros u chowakil (le je'ela' k'a'abet chéen wa le joolnajo' ku je'ek'ajal pachil wa xan más ka'anal le kúuchil tu'ux yaan le ebeníixo').
- U yóok'ole' k'a'abete' ma' jajalkili'.
- U ka'analil u tséele' k'a'abet u bisik tak 0.15 metros. (Le je'ela' k'a'abet chéen wa u jach ka'anal le kúuchil tu'ux ku ts'aabil le ebeníixo').
- U ye'esajilo'obe' k'a'abet u bisik u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41, MTA-RA-08).
- K'a'abet u ts'aabal u chan t'o'olil tu'ux ka' tatalak'abta'ak uti'al u ye'esik péeka'an óolal; le je'ela' k'a'abet u bin tu'ux ku chúunul yéetel tak tu'ux ku ts'o'okol le ebeníixo', le je'ela' k'a'abet u bin 0.30 metros ti' tu'ux ku jáatsal u ka'analil.
- Le joolbej tu'ux ku yookol le máako'ob mejen nuumtako'obo', k'a'abet u meeta'al je'el bix u k'áata'al te'ela':
- Le kúuchil tu'ux ku yookol máako' ma' k'a'abet u yantal naats' ti' tu'ux ku pu'ulul sojol, tu kúuchil u kéechtikubaj máak wa ti' kúuchil bey tu' u booke'.
- Le joolnaj tu'ux ku yookol máako' ma' k'a'abet u yéemel ti' 1.00 metro u kóochili' (uti'al le je'ela' k'a'abet tsela'an u betakil u marcosil, u chambranasil, u bisagrasil, yéetel u jeelo'ob).
- K'a'abet u yantal jump'éeel kúuchil aktáan ti' le joolnajo' le je'ela' ma' k'a'ana'an u yéemel ti' 1.50 metros u kóochili', yóok'lal u yantal tu'ux u péek máak.
- Le bix u je'ek'ajal le joolnajo' ma' k'a'abet u k'áastik le kúuchil tu'ux ku jáan yóolintikubaj máak ka'alikil u na'akal te' ebeníixo'. (Chéen wa yaan ti').
- U k'aalal wa tu'ux ku ma'achal le joolnajo' k'a'abet de palanca wa beey séeba'an u je'ek'ajale', le je'ela' ma'

Oochel





d) U yookbal máak ichil le kúuchilo'

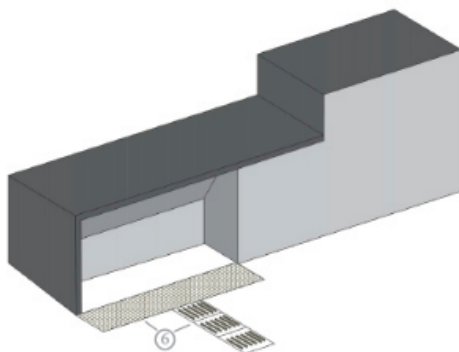
Kúuchilo'ob

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

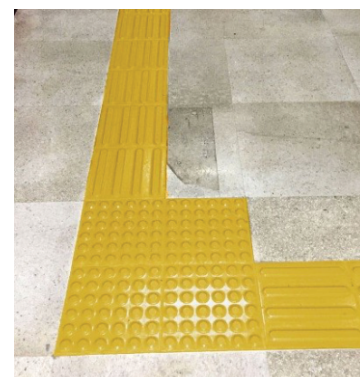
U t'o'olil tu'ux ka tatalak'abta'ak uti'al u ye'esik péeka'an óolal.

- Le joolbej e'esik tu'ux ku bin máak tatalak'abile', jump'éel beej meeta'an pichlemak uti'al ka u ye'es péeka'an óolalil.
- Yaan k'iine' pa'ate' u ts'aabal yóok'ol le piso desde ken meeta'ako', ba'ale' yaan xan k'iine' chéen ku ta'ak'al wa ku ja'ayal yóok'ol.
- K'a'abet u meeta'al bey ma' jajalkile', beyxan yéetel ba'alo'ob ma' séeb u k'astali'.
- Le je'ela' ku k'a'abetkuunsa'al tu'ux ku yookol máakal, tu'ux ku jáatsal u ka'analil, tu'ux ku chúunul yéetel tu'ux ku ts'o'okol ebeníxo'ob, escaleras, elevadores, kúuchil tu'ux je'el u loobiltkubaj máake' je'el bix rejillas, registros, u jáal tu'ux ku aktal ja' wa piscinas yéetel u jeelo'ob.
- K'a'abet u ts'aabal módulos k'ataltse'ano'ob ti' le yáax beejo' uti'al u ye'esa'al tu'ux ku k'éechel, tu'ux ku chúunul yéetel tu'ux ku ts'o'okol le beejo'.
- Ku k'aata'al ka ts'aabak le beej e'esik tu'ux ku bin máak tatalak'abilo' desde tu yookbal wa tak tu estacionamientoil jump'éel kúuchil, le je'ela' k'a'abet u k'uchul tak ti' u kúuchilil tu'ux ku táan óolta'al máak yéetel tu'ux ku ts'aabal k'aj óoltbil wa ba'ax ti' máak.
- Le beej e'esik tu'ux ku bin máak tatalak'abilo' k'a'abet u ts'aabal ti' jump'éel kúuchil tu'ux ma' u yúuchul loobil ken máanak máake' (ma' k'a'abet u yantal naats' ti' tu'ux ku pu'ulul sojol, ti' kúuchil bey tu' u booke' yéetel u jeelo'ob).
- Je'el u béeytal u ts'aabal xan (wa k'a'abete') ka'ap'éel guías bey juntakalili' ku tojtáantike', uti'al u ye'esik tu'ux u bin máak, u kóochile' ma' k'a'abet u yéemel ti' 0.90 metrosi'.
- Le beej e'esik tu'ux ku bin máak tatalak'abilo' k'a'abet u bisik xan e'esajilo'ob wa'anil je'el bix u meyaj te' Braileo', bey te' ka' láaj tso'olok tuláakal ba'ax yaan u yil yéetel le kúuchilo', u ka'anaille' ma' k'a'abet u máan ti' 1.60 metros tu yóok'ol le lu'umo'.

Oochel



Franja de advertencia táctil para módulo de atención



e) Ichil le kúuchilo'

Kúuchilo'ob

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

Oochel

E'esajilo'ob

- Uti'al u chukbesa'al le e'esajilo'ob yéetel le cartelo'ob ku t'aan tu yóok'lal le kúuchilo'obo', k'a'abet u ts'aabal información je'el bix u meyaj u formatoil le Braileo'; bey ka u ye'es ba'alo'ob k'a'abet tu yóok'lal le edificio'obo' (je'el bix: u k'aaba', u súutukilo'ob meyaj, departamentos, táan óolalo'ob, páginas web tu'ux ku yúuchul táan óolalo'ob wa bo'olo'ob en linea, yéetel u jeelo'ob), beyxan k'a'abet jump'éel jump'éel croquis pichlemak, bey tu'ux ka e'eska'ajak bix yanik jujump'éelil le jejeláas kúuchilo'ob tak le tu'ux yaan máako'.
- U ka'analil le e'esajilo'obo' ma' k'a'abet u máan ti' 1.60 metros tu yóok'ol le lu'umo', le je'ela' ma' k'a'abet u yaantal mix ba'al k'áastiki', yóok'lal chéen ch'a'abil ku yu'ubbil tu'ux ku p'áatal yéetel xan ka' béeyachajak u na'ata'al tatalk'abil le ba'ax ku tsolik tumen je'el máaxake'.
- Le tu'ux ku yookol máako' -wa k'a'abete' - péeksbil tu jeel tu'ux tuláakal ba'axo'ob káastik le beejo' wa xan le e'esajilo'ob tatalk'abilo' (macetas, jardineras, bancas, extintores, yéetel u jeelo'ob), uti'al le máako'ob mejen nuumtako'obo'.

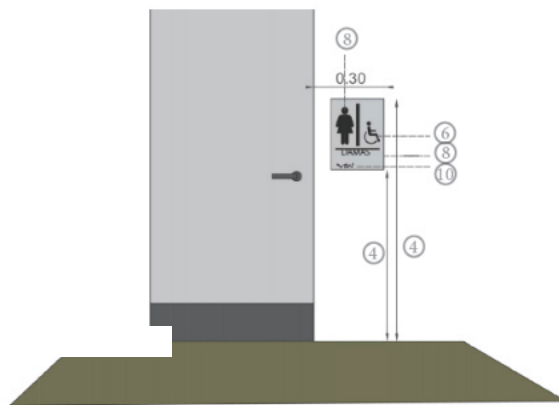


Figura GE 06 - 1 Ubicación de señal en puerta



Ubicación de señales



e) Ichil le kúuchilo'

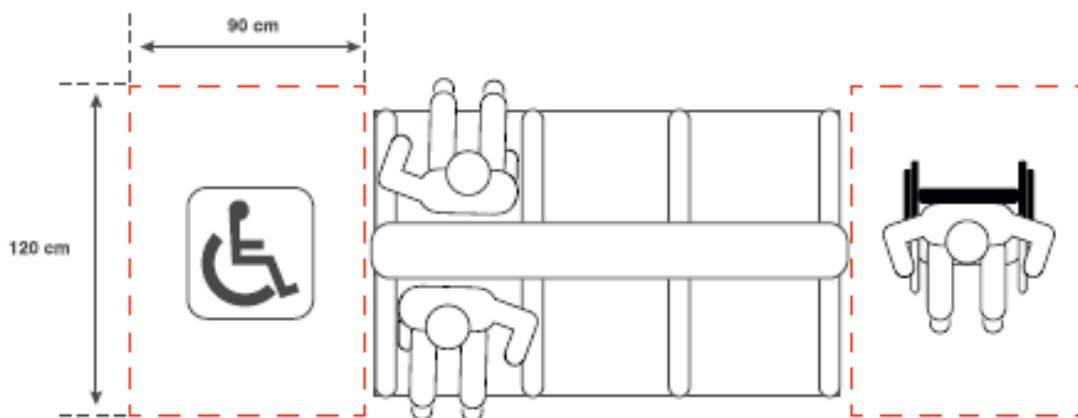
Kúuchilo'ob

U kúuchilo'ob páak'tajil

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

- K'a'abet u ye'esa'al yéetel u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41,MTA-RA-08), le kúuchilo'ob tu'ux ku táan óolta'al yéetel tu'ux ku jáan je'elsikubaj máak, tu'ux ku yúuchul páak'tajil wa tu'ux ku k'a'abetkuunsa'al tumen máako'ob yano'ob ti' silla de ruedas.
- Le kúuchilo'oba' k'a'abete'yaan ti' 0.90 metros u kóochil yéetel 1.40 metros u chowakil.
- Wa yaan maquinas uti'al u ts'aabal tickets, kúuchilo'ob tu'ux ku ts'aabal folletos, u kúuchil tu'ux ku ts'aabal gel antibacterial, yéetel u jeelo'ob, te' pak'o'; le je'elo'ba' ma' k'a'abet u máan ti' 0.80 metros u ka'analili'.
- Le tu'ux ku yúuchul páak'tajilo' ma' k'a'abet u séenkech k'áak'at máan máaki' tumen le je'ela' jump'éel kúuchil tu'ux ku yantal mejen nuumo'ob.

Oochel



e) Ichil le kúuchilo'

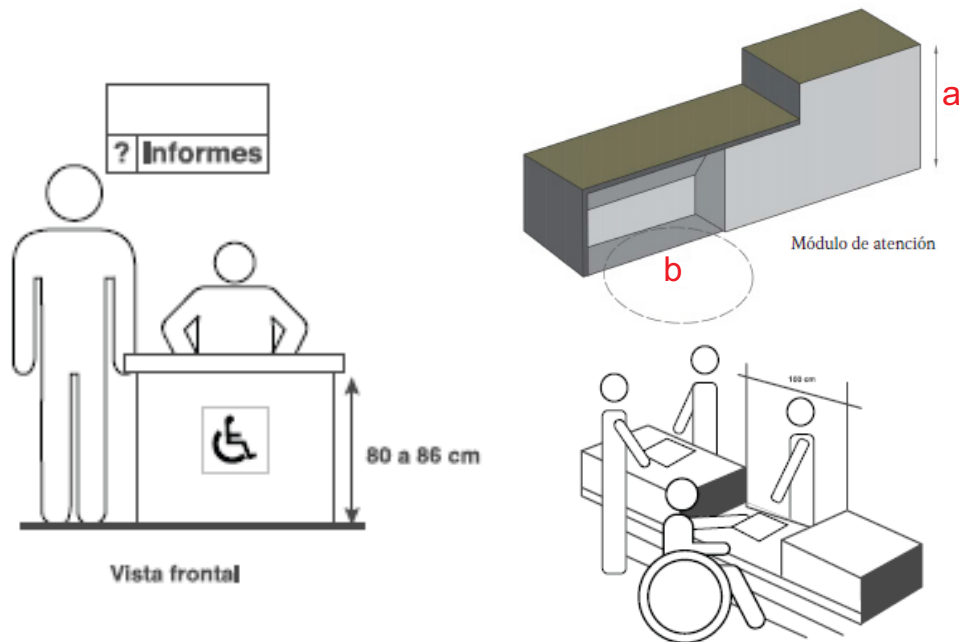
Kúuchilo'ob

Kúuchil tu'ux ku táan óolta'al máak

Ba'alo'ob k'a'abet u yutskiinsa'al

- Jach máan k'a'abet u yantal jump'éel kúuchil tu'ux ku táan óolta'al máak mejen nuumtako'ob, uti'al u ts'aabal ba'alo'ob u yoojelto'ob, uti'al u meeta'al tramites wa bo'olo'ob, le je'ela' ku yúuchul ken ma'alobkuunsa'ak jump'éel kúuchil yanili'e' wa xan ken ts'aabak túumben nu'ukulo'ob meyaj, uti'al lela' k'a'abet u ch'a'aj óolta'al:
- U ka'analil tak tu yóok'ol le lu'umo' k'a'abet ma' u máan ti' 0.95 metros tak tu jáal u yóok'ol le nu'ukulo'. (a)
- Le je'ela' k'a'abet u ts'aabal jump'éel kúuchil tu'ux ka béeyak u su'usu'utikubaj u ti'al le máaxo'ob yano'ob ti' silla de ruedaso', u kóochile' k'a'abete' 1.50 metros. (b)
- U ye'esajilo'obe' k'a'abet u bin tu wa'anil yéetel tu k'ataltsela'anil, ku bisik xan u t'aanil beyxan u boonilo'ob ku k'a'abetkuunsa'al ti' tuláakal tu'uxo'ob (ISO-41, MTA-RA-08).

Oochel





Tu'ux ch'a'ab le tuukulo'oba'

1. **BOUDEGUER SIMONETTI (2010).** Andrea, "Ciudades y espacios para todos. Manual de Accesibilidad Universal" Corporación Ciudad Accesible - Boudeguer & Squella ARQ., Santiago de Chile.
2. **Corporación Ciudad Accesible (2020).** Accesibilidad en el Patrimonio Cultural.
3. **FLUJAS, M.J. (2006).** Protocolo Accesible para Personas con Discapacidad.
4. **OMT.** Organización Mundial del Turismo (2014), Manual sobre Turismo Accesible para Todos: Principios, herramientas y buenas prácticas - Módulo I: Turismo Accesible - definición y contexto, OMT, Madrid.
5. **ONU.** Convención sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad.
6. **SECTUR (2018).** Guía de recomendaciones de diseño universal para el sector turismo
7. **Servicio Nacional de la Discapacidad (2017).** Medidas de Accesibilidad e Inclusión para Personas con Discapacidad, Ministerio de Desarrollo Social, Gobierno de Chile.
8. **ZÚÑIGA, L. (2019).** Manual de Accesibilidad para Museos.



Juntos transformemos
Yucatán
GOBIERNO DEL ESTADO

IPEDEY

INSTITUTO PARA LA INCLUSIÓN
DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD
DEL ESTADO DE YUCATÁN



**Instituto para la Inclusión de las Personas
con Discapacidad del Estado de Yucatán**

Calle 86B #499C por 59 y 61

Ex Penitenciaria Juárez, Mérida, Yucatán, México

(999)9 30 33 40

Extensión: 23052

Celular: 99 96 35 83 71

iipedey@yucatan.gob.mx

discapacidad.yucatan.gob.mx

